

TREMTINYS

LIETUVOS POLITINIŲ
KALINIŲ IR TREMTINIŲ
SAJUNGOS SAVAITRAŠTIS

2002 m. vasario 14 d.

Nr. 7 (485)

Eina nuo
1988 m. spalio 28 d.

Nepriklausomybe, Tu prakilni

1918 m. vasario 16-oji į lietuvių tautos istoriją aukso raidėmis įrašė žodį Nepriklausomybė. Žmonės pajuto gaivų laisvės vėją. Kiekvienas tapome savimi, tikruoju šeiminingu savuose namuose. Mūsų tėvai ir protėviai tik svajonėse puoselėjo mintį kada nors tapti laisvi ir nepriklausomi, daugiau kaip 120 metų vergavę ir nešę svertimtaučių primestą jungą. Paskelbus Lietuvos nepriklausomybę, žmonės suprato, kad visa, kas buvo prarasta, staiga atgis. To meto šviesuoliai - J. Basanavičius, V. Kudirka, Maironis, J. Tumas-Vaižgantas, A. Smetona ir kiti ėmėsi kilnios valstybės atkūrimo ir jos

puoselėjimo misijos. Kliūčių šiame kelyje buvo nemažai - šiaušėsi bolševikai, bermontininkai, lenkai. Laisvės vėju šalis džiaugėsi neilgai. Dar didesni išbandymai atėjo 1940-aisiais ir po jų sekusiais metais: - šviesiausių žmonių netektys, tremtys, areštai, kolektyvizacija, rusinimo politika.

Ilgai lauktas stebuklas įvyko. Tai Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo aktas. 1990 m. kovo 11 diena - tai praėjusio šimtmečio pradžioje paskelbto Nepriklausomybės akto pasikartojimas. Laisvės idėja yra šventa. Pajuskime tai savo širdyse.

Juozas KIRLYS

Garliava

Dr. Povilas JAKUČIONIS

Priėmus skandalingus įstatymus pagirios būna rūgščios

Kiekvieno įstatymo priėmimą, kuriam energingai priešinoši dešinioji opozicija, Seimo dauguma įpratusi aplaistyti restoranuose. Tenka tik spėlioti, kas tuos džiuogesio protrukius apmoka. Tikriausiai, suinteresuotieji. Šis dėsningumas suveikė ir priėmus antrąją nacionalizacija vadintą Piliiečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymo pataisais. Seimo daugumai atmetus Prezidento veto šioms pataisoms, kairioji Seimo plenarinių posėdžių salės pusė liko tuščia. Užtat Seimo restorane poškėjo šampano buteliai, o kai kuriuose Kauno restoranuose visą naktį netilo girtų dainos.

Pagirios

Po išgertuvių visada seka rūgščios pagirios. Suabejoję, ar priimtos pataisos dėl nuosavybės teisių atitinka Konstitucijos nuostatas, Prezidentas jas vetavo ir grąžino Seimui svarstyti iš naujo. Nors Prezidentas siūlė iš dalies kompromisines pataisas.

Jis paliko galioti priimto įstatymo 5 straipsnį, kuris numato, kad savininkams būtų atskaitytos namų ir butų pagerinimo ar pertvarkymo išlaidos. Paliko pirmenybę nuomininkams įsigyti savininko parduodamą butą ir kita. Seimo dauguma ir antrą kartą nesuabejojo ir veto įveikė net 81 balsu. Prieš veto balsavo ne tik socialdemokratai ir socialliberalai, bet ir jų pastovūs sąjungininkai K. Prunskienės ir R. Karbauskio Valstiečių ir Naujosios demokratijos partijų frakcija, V. Šustauskas, J. Veselka ir kiti "nepriklausomi svieto lygintojai".

Pradžioje opozicija siūlė Seimui nutarimu kreiptis į Konstitucinį Teismą. Bet šis nutarimo projektas valdančiųjų buvo atmetas. Tada įstatymą Konstituciniam Teismui apskundė 52 Seimo nariai iš opozicijos. Jų nuomone, priimtas įstatymas pažeidžia Konstitucijos 23, 29 ir 30 straipsnių nuostatas, taip pat nepaiso naujojo Civilinio kodekso 4.100 straipsnio reikalavimų.

(keliami į 3 psl.)

Vasario 16-oji – svarbiausia 20-ojo amžiaus diena Lietuvai ir lietuviams. Ji pradėjo visiškai naują istorijos puslapį. J. Basanavičiaus "Aušros" pažadinta, Maironio dainomis apdainuota tauta sukūrė V. Kudirkos išsvajotą valstybę.

Ji yra mūsų. Ji yra, kol esame mes, nes ji reikalinga tik mums. Mylėdami Lietuvą, mylime patys save, tikėdami Lietuva, tikime savo ir savo vaikų ateitimi.

Sausio 13-oji, Vasario 16-oji, Kovo 11-oji – tai mūsų kelias iš tamsos į šviesą, į atgimstančią žemę, į žiedais pasipuošusį pavasarį.

Šventės proga sveikiname LPKTS narius, visus Lietuvos žmones ir išėiviją linkėdami ištvėmės ir stiprybės.

LPKTS valdyba ir "Tremtinio" redakcija

Edmundas SIMANAITIS

39-asis viešas Svarbiausios Savasties išpažinimas

Vasario 16-oji tapo labai svarbiu simboliu, liudijančiu XIX amžiaus pabaigoje aušrininkų ir varpininkų pradėto tautinio atgimimo siekio teisinį įgyvendinimą. Tas siekis buvo ir liko jau daugelį šimtmečių toks pats – sukurti valstybę – saugius tautos namus. Iki pirmojo bolševikmečio Vasario 16-oji buvo laisvai ir iškilmingai švęsta

22 kartus. Nacių okupacijos metais Vasario 16-oji buvo minima viešai keturis kartus, būtent 1942-1945 metais. Per pirmąjį bolševikmetį ir antrosios sovietų okupacijos metais veikė alergiškas besąlygiškas tabu Vasario 16-ajai ir nepriklausomos valstybės simboliams – himnui, vėliavai, herbui. Tačiau du kartus

(keliami į 2 psl.)

Aktualijos

■ S. Miloševičiaus teismas taps leliamu išbandymu tarptautiniam teisingumui. JT tarptautiniame tribunolė buvusiai Jugoslavijai tai gali padėti atverti kelią naujam nuolatiniam tarptautiniam teismui, kuris galėtų bausti už nusikaltimus visame pasaulyje.

■ Palestiniečių prezidentas Jasiras Arafatas pareiškė, jog bet kokie Izraelio mėginimai pakeisti jį kitu taikos derybų partneriu bus nesėkmingi.

■ Sukarintos Irano organizacijos nariai pasirengę mirti kare su JAV. Tūkstančiai baltomis įkapėmis vilkinčių islamistų Teherane surengė paradą ir pademonstravo savo ryžtą žūti per karą su JAV.

■ Iš Afganistano į Kubą pervežti dar 34 belaisviai. "Al-Qaeda" ir Talibanų kovotojų grupė, suimta per Jungtinių Valstijų karą operaciją Afganistane, atvežta į Kubos Gvantanamo įlankoje įsikūrusią Amerikos karo laivyno bazę, kurioje jau kalinami 254 belaisviai.

■ Per JAV oro ataką žuvo civiliai afganai, o ne "Al-Qaeda" lyderis. JAV radijo bangomis valdoma lėktuvui paleidus raketą į žmonių susibūrimo vietą Afganistano rytuose, žuvo metalo laužą rinkę civiliai šalies gyventojai.

■ Žvalgybos tarnybų manymu, O. bin Ladenas tebėra gyvas, nors jo buvimo vieta vis dar tebėra paslaptis Jungtinėms Amerikos Valstijoms.

■ Ispanija, šiuo metu pirminkaujanti ES, pradėjo rengti sutartį dėl naujų šalių priėmimo į šią organizaciją ir kad sėkmingai baigus derybas sutartis būtų pasirašyta per kaip galima trumpesnį laiką.

■ Rusija pasirengusi keisti santykius su NATO. Šios šalies prezidentas V. Putinas mano, kad būtini kokybiškai nauji Rusijos ir NATO santykių pokyčiai, ir pabrėžė, kad NATO Rusijai - priešiška organizacija. Kad NATO būtų tarptautinė universali organizacija saugumo srityje, būtina keisti NATO ir Rusijos santykius. Mes tam pasiryžę, pasakė Rusijos prezidentas vienam Amerikos laikraščiui.

Mūsų inf.

Atsakymas

Spausdiname LNRT generalinio direktoriaus V. Milaknio atsakymą į LTS, LPKTS, LDS, LKDP ir LPKTB Šiaulių skyrių pirmininkų sausio 17 d. pareiškimą.

Dėl įtemptos finansinės padėties LRT vykdomos neišvengiamos reformos. Nesulaukus papildomo finansavimo, teko sujungti II ir III Lietuvos radijo programas, pertvarkyti I programą. Buvome priversti atsisakyti kai kurių laidų, tarp jų – ir Balio Urbono laidos “Lietuvių godos”.

Nepaisant to, tikrai negalime sukurti su Jūsų teiginiu, kad vykdant reformas būtų nukentėjęs Lietuvos radijo lietuviškumas. Manau, patriotinių motyvų nestokoja tokios Lietuvos radijo laidos, kaip “Atodangos”, “Tūkstantmečio slenksčiai”, “Gyvoji istorija” ir kt. Taip pat norėtume atkreipti Jūsų dėmesį, kad 2001 m. rudens tinklapyje atsirado “Laida kariamams” (transliuojama sekmadieniais 12 val.), kuri skirta ne tik mūsų šalies kariuomenėje tarnybą atliekančiam jaunimui, bet ir Lietuvos kariuomenės prestižui visuomenėje kelti, patriotizmo jausmui ugdyti bei skatinti. Išties šioje laidoje transliuojamas “Sveikinimų” koncertas, kurio metu galima išgirsti ir Lietuvos autorių, ir, kaip Jūs minite, “užsienio šlagerius”, tačiau kažin ar Lietuvos radijas turėtų netransliuoti užsienio muzikos kūrinių, kuriuos jauni žmo-

nės skiria savo tarnybą atliekantiems draugams bei artimiesiems.

Be to, esame įsitikinę, kad abiejuose Lietuvos radijo programose liko pakankamai laidų, propaguojančių krikščioniškas, tautines bei patriotines vertybes, kurių metu klausytojas gali išsamiai susipažinti su Lietuvos kultūra, istorija, su iškilų mūsų šalies žmonių biografijomis.

Pastaruoju metu vietoj laidos “Lietuvių godos” per Lietuvos radijo II programą transliuojamas laidų ciklas “XX a. lietuvių biografijos”. Klausytojai spalio ir lapkričio mėnesiais susipažino su H. Nagio, V. Kudirkos, V. Krėvės biografijomis, jau parengtos ir artimiausiu metu bus transliuojamos šio ciklo laidos apie J. Kaupą, J. Basanavičių, J. Grušą ir A. Škėmą.

Taip pat norėtume atkreipti Jūsų dėmesį, kad, nepaisant sunkios finansinės LRT padėties, Lietuvos radijas savo programą transliuoja išties parą. Anksčiau I Lietuvos radijo programa nutrūkdavo 24 val. ir vėl prasidėdavo 5 val. ryto. Ji būdavo pradedama Lietuvos himnu. Šiuo metu Lietuvos radijo I programa transliuojama visą parą, o Lietuvos himnas giedamas 24 val.

Sveikatos reforma kelia grėsmę...

Šalies Sveikatos apsaugos įstatymas apibrėžia, jog pereinamoju į rinkos santykius laikotarpiu išlaidos sveikatos priežiūrai neturi būti mažinamos. Tą patį numato ir Nacionalinė sveikatos koncepcija. Aptarnaujant gyventojus turi būti užtikrinamas tolygus finansavimas, o sveikatos paslaugos - kokybiškos ir visiems gyventojams prieinamos.

Deja, įsigilinę į dabartinę padėtį matome, kad viskas vyksta priešingai. Finansavimas mažėja. Tai rodo statistika - 1997 m. vienam apdraustam piliečiui buvo skirta 242 Lt, 2002 m. - tik 180 Lt. Nepaisant to, kad ekonomika auga, surenkama daugiau mokesčių, lėšų sveikatos apsaugai skiriama mažiau.

Netolygus ir nekokybiškas finansavimas. Šiandien tik 60 proc. paslaugų kainos padengiama iš privalomojo sveikatos draudimo biudžeto, o 40 proc. papildomai turi susimokėti gyventojai. Bazinė paslaugų kaina nevisiškai padengta mokesčių mokėtojų pinigais. Po paskutinių sveikatos apsaugos ministro K. Dobrovolskio išleistų įsakymų rajonų ligoninėse finansavimas sumažės iki 30 proc. (2002, 2003, 2004 m. kasmet iki 10 proc.), nors jau dabar kai kuriose ligoninėse finansavimas siekia mažiau nei 25 proc.

Sveikatos programoje numatyta stiprinti pirminę sveikatos priežiūrą, bet šiai sričiai finansavimas mažinamas iki 6 proc. Tačiau kai kurioms sveikatos apsaugos sritims finansavimas didinamas pvz. kardiologijai, veido ir žandikaulių chirurgijai, abdominalinei chirurgijai.

Finansavimo sumažinimą privalės

kompensuoti patys žmonės. Labiausiai socialiai pažeidžiami rajonų, kaimų gyventojai neturės iš ko sumokėti gydymo išlaidų.

Kas gali įvykti po tokių sveikatos apsaugos ministro sprendimų?

Sužlugdžius rajonines ligonines kaimo gyventojai liks be sveikatos apsaugos paslaugų, ant žmonių pečių grius dar didesnė finansinė našta, didės socialinė įtampa ir bus ryškus skirtumas tarp miesto ir kaimo gyventojų.

Tokia politika rodo, jog dabartinė A. Brazausko vadovaujama Vyriausybė Lietuvą skirsto į dvi nelygias kategorijas: Vilnių bei Kauną ir likusią šalies dalį, tiksliau sakant - dvi spec. ligonines - Vilniaus Santariškių ir Kauno Akademines klinikas, o visas kitas - antrarušes.

Kokios peršasi išvados?

Reikia didinti finansavimą sveikatos apsaugai, vykdyti priimtas sveikatos apsaugos ir Vyriausybės programas. Skubiai atsaukti naują apmokėjimo už medicininę paslaugą tvarką, kuri galbūt tinka ekonomiškai išsivysčiusiose valstybėse, bet ne Lietuvoje. Įvertinus šalies gyventojų sergamumą ir pragyvenimo lygį, parengti naują apmokėjimo už medicininę paslaugą sistemą. Griežtai laikytis sveikatos draudimo principų (pinigai paskui ligonį), sparčiai ir efektyviai kurti pirminės sveikatos priežiūros įstaigų tinklą.

Parengta pagal I. Degutienės surengtą spaudos konferenciją “Sveikatos apsaugos reforma ima kelti grėsmę žmonėms”, įvykusią vasario 7d.

39-asis viešas Svarbiausios Savasties išpažinimas

(atkelta iš 1 psl.)

sovietų valdžia neišdrįso neleisti tautai paminėti šios iškilios datos, būtent 1989 ir 1990 metais. Entuziastingi Sąjūdžio mitingai ir demonstracijos rodė ne tik tautos pasiryžimą atkurti Nepriklausomybę, bet ir sovietų blogio imperijos irimo pradžią. Išskirtinio dėmesio vertas paskutinis okupacinės valdžios makabriškas mėginimas 1988 m. įkisti pagali į jau pradėjusių suktis Atgimimo istorijos ratą. Tų metų vasarį visoje Lietuvoje buvo paskelbtas kovinės parengties stovys ne tik represinėms tarnyboms, bet ir “partijos” visų lygių struktūroms. To meto laikraščiai, radijas ir televizija ypač daug paplavų pylė ant Vasario 16-osios, niekindama ir atmesdama net pačią tautos apsisprendimo teisę.

Truputis neįprastos statistikos. Šiomet minime 84-ąsias Valstybės atkūrimo metines. Lietuvoje viešai ir iškilmingai ši šventė buvo švenčiama 37 kartus, laisvoje šalyje - 31 kartą. Kiekvienais metais Vasario 16-ąją minėdavo partizanai, sovietiniuose kalėjimuose, lageriuose, tremtyje. Okupacijos metais daugelyje šeimų ši šventė nebuvo pamiršta. Savaip šią dieną “minėdavo” KGB agentai

ir baudėjai. Jie budėdavo prie žuvusių Nepriklausomybės kovose karių savanorių kapų, gaudydami nešančius gėles, keliančius trispalves, Vilniaus Rasų kapinėse kasmet nurančiodavo gėles nuo dr. Jono Basanavičiaus kapo.

Kiekvienais metais ši šventė turėjo to laikotarpio antspaudą. Jis patvirtindavo Vasario 16-osios idėjų gyvybingumą, išryškindavo kylančias grėsmes ir pavojus valstybingumui ir taip pat - svarbiausius valstybės vidaus ir užsienio politikos tikslus.

Šiais metais minime Vasario 16-ąją su didele viltimi. Visos parlamentinės partijos patvirtino strateginį Lietuvos valstybės politikos tikslą - jungimąsi į Euroatlantines sistemas. Tvirta teigiama JAV prezidento D. Bušo pozicija dėl Lietuvos įstojimo į NATO, išreikšta per susitikimą su prezidentu V. Adamkumi, leidžia tikėtis teigiamų sprendimų lapkritį Prahėje. Lietuvos prezidentas buvo įžvalgus, kai nedvejojamas ryžtingai parėmė Amerikos antiteroristinę programą. Taip buvo patvirtinta, kad Lietuva brangina Vakarų demokratijos puoselėjamas vertybes ir pasirengusi ginti jas kartu su kitomis šalimis.

Daugumai pareiškėjų trūksta tinkamos dokumentacijos

2001 m. gruodžio 31 d. pasibaigus paraiškų padavimo terminui, Tarptautinė migracijos organizacija (TMO) gavo 14000 užpildytų nustatytos formos pareiškimų ir kelis tūkstančius laisva forma parašytų pareiškimų dėl prarasto turto grąžinimo pagal Vokietijos kompensavimo už priverstinį darbą programą. “Pareiškimų skaičius žymiai viršijo pradinius paskaičiavimus”, - pabrėžė Vokietijos kompensavimo už priverstinį darbą programos direktorius Dirkas de Vinteris ir pridėjo, jog šiuo metu neįmanoma pasakyti, kiek pareiškimų bus patenkinta.

Nuosavybės grąžinimo komisija, įsteigta pagal Vokietijos fondo įstatymą 2001 m. Ženevoje, turės išnagrinėti visus pareiškimus. Pirmoji pareiškimų peržiūra parodė, jog pateikta mažai įrodančių dokumentų ir daugelis pareiškėjų nesilaikė reikalavimo, pagal kurį pareiškimas turi būti parašytas viena iš septynių oficialių turto grąžinimo programos kalbų. Nors šios aplinkybės sulėtins darbą, komisija vis tiek tikisi išnagrinėti iki metų pabaigos visus TMO pateiktus pareiškimus dėl prarasto turto.

TMO, kuri yra Vokietijos fondo “Atsakomybė, atmintis ir ateitis” partnerė, skyrė 200 milijonų Vokietijos markių (apie 102 milijonus eurų) išmokėti kompensacijoms už pra-

rastą turtą. Teisę paduoti pareiškimą turėjo asmenys, kurie turto neteko nacionalsocializmo laikotarpiu, tiesiogiai ir iš esmės dalyvaujant tame procese Vokietijos įmonėms. Be to, kitos privalomos sąlygos sudaro turto netekimą dėl persekiojimo dėl rasės, politinių įsitikinimų, išpažintų religijos ar ideologijos. Taip pat teisę į kompensaciją turi asmenys, kurie negalėjo dalyvauti ankstesnėse Vokietijos vyriausybės kompensavimo ir nuosavybių teisių grąžinimo programose arba neteko turto dėl nacistų padarytų teisėtų teisių pažeidimo, bet ne dėl persekiojimo. Tam tikri paveldėtojai ir religinės bendruomenės bei organizacijos taip pat turi teisę gauti kompensaciją.

Tarptautinės migracijos organizacija (TMO) sustabdys “karštosios telefono linijos” darbą ir savo skyrių visame pasaulyje paslaugų teikimą pareiškėjams. Visiems potencialiems pareiškėjams, susisieksiems su TMO iki 2001 m. gruodžio 31 d., bus išsiųsti nustatytos formos pareiškimai, kuriuos pareiškėjai gales pateikti per tris mėnesius. Siekdama užtikrinti visų pareiškėjų interesus, TMO prašo pareiškimus pateikusius asmenis būti kantrius ir susilaikyti nuo paklausimų apie jų pareiškimų nagrinėjimo eigą.

Tarptautinės migracijos organizacijos Vilniaus biuras

(atkelta iš 1 psl.)

Pagal įstatymą, Konstitucinis Teismas turėtų skundą išnagrinėti per ke turis mėnesius, bet šį terminą jis gali pratęsti iki vienerių ar net pusantrų metų. Dėl šios priežasties konservatorius Jurgis Razma net pasiūlė keisti Konstitucinio Teismo įstatymą. Realiai dabar bylos nagrinėjimas gali būti įšaldytas iki 2 metų.

Galiausiai finansų ministrė D. Grybauskaitė viešai pripažino, kad Seimo daugumos priimti populistiniai įstatymai (tarp jų ir įteisinantis gyvenamųjų namų nacionalizaciją) rimtai graso valstybės finansų sistemos stabilumui. Jų vykdymas gali pareikalauti net milijardo litų papildomų biudžeto lėšų, kurios šiais metais net nenumatytos. Ji pasiūlė stabdyti tokių įstatymų veikimą, bet iškart susilaukė kairiųjų radikalų aršios kritikos ir abejonių, ar ji gali būti ministrė.

Keista metamorfozė

Minimas įstatymo projektas įregistruotas prieš metus - 2001 vasario 27 d. socialliberalų G.Šivicko ir K.Kuzmicko. Jį parašė suinteresuotų nuomininkų grupė. Pavasario sesijoje Seimas įstatymo projektą atmetė, o Vyriausybė ir Seimo komitetai jam nepritarė.

Socialliberalams perėjus į socialdemokratų stovyklą ir pasikeitus Seimo daugumai, šio įstatymo projektas pateko į Seimo Valstybės valdymo ir savivaldybių komiteto pirmininko P.Papovo rankas. Lyg vėjui pasikeitus komitetai keitė savo nuomones, nors įstatymo projekto pagrindinės nuostatos liko tos pačios ir komitetų asmeninė sudėtis - ta pati. Karščiausiai projekto rėmėjai - Kaune rinkti arba gyvenantys Seimo nariai juokavę, kad neparėmę šio projekto nebegalės grįžti į Kauną. Liaudies išmintis byloja, kad kiekvienas pokštas turi ir dalį tiesos.

Pagirtina, kad teisybei liko ištikimi teisininkai: nors A.Sakalo iniciatyva kiek pasvyravęs Seimo Teisės ir teisėtvarkos komitetas ir Teisės departamentas šiam projektui nepritarė. Atskleisdama savo dviveidiškumą, Vyriausybė projektui nepritarė. Mat Vyriausybė, būdama tos pačios asmeninės sudėties, įstatymui dukart nepritarė, o visi ją sudarantys ministrai - Seimo nariai Seime balsavo už įstatymą. Ministrai - chameleonai?

Vyriausybinis boikotas

Veikiantis Piliesių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymas buvo keičiamas - bloginamas ir gerinamas - 25 kartus, kol savininkų ir nuomininkų interesai buvo subalansuoti. Bėda ta, kad šis įstatymas buvo prastai vykdomas. Kaltos vyriausybės, kad neskyrė reikiamo kiekio lėšų ir nesirūpino įstatymo vykdymu. Kai kurios savivaldybės, pavyzdžiui, Kauno, tai laikė ne savo reikalu, lyg nuomininkai ir savininkai būtų ne jų miestelėnai. Kauno savivaldybė net dvejus metus vilkino prašymų atstatyti nuosavybės teises svarstymą. Tai paskatino sprogimą.

Veikiančio įstatymo nuostatos leido problemą spręsti ir sudarė abiem pusėm nors ir pusėtinai, bet priimtinas sąlygas. Valstybė prisiėmė didžiausius išpareigojimus suteikti

Priėmus skandalingus įstatymus pagirios būna rūgščios

nuomininkams lygiaverčius butus. Suteikė nuomininkams garantijas, kad jie nenukentės nuo savininkų savivalės, savininkams - teisę atgauti turtą natūra arba gauti teisingą atlyginimą. Seimas Vyriausybei suteikė galimybę rinktis lėšų šaltinius: skolinintis, leisti VVP arba naudoti biudžeto lėšas. Vietose reikalus privalėjo tvarkyti merai. Bet vyriausybės nuosišalino, o merai savo pareigų taip pat nevykdė, kas kėlė abiejų ginčo pusių nepasitenkinimą.

Įstatymo pataisų iniciatoriai rėmėsi Žmogaus teisėmis (lyg savininkai ne žmonės, o buržujai), socialine teisybe (esą nuomininkų yra daugiau, nors tai neįrodyta). Neva nuomininkai negalėjo panaudoti investicinių čekių privatizuoti butus. Prastas argumentas, nes to negalėjo padaryti didesnė pusė Lietuvos gyventojų: kaimų ir miestelių gyventojai, pasistatę savo būstus, arba kooperatinių butų bendrijų nariai. Įstatymo pataisose nevengiama atviro šantažo savininkų atžvilgiu, matyt, kad atgrasintų juos nuo savo turto. Čia numatoma, kad bus tikrinama, ar turtas nebuvo išvaržytas ar įkeistas, nors Teisingumo ministerija ir Seimo Teisės ir teisėtvarkos komitetas tokius "argumentus" atmetė kaip neteisiškus.

Kitas ciniškas savininkų šantažo elementas - reikalavimas iš kompensuojamos sumos atskaityti būsto pagerinimo ir pertvarkymo išlaidas. Juk savininkas 60 metų savo turto negalėjo prižiūrėti ar gerinti, negavo nuomos mokesčio ir išvis neturėjo teisės į jį savo namus. Nuomininkai ir valdžia pertvarkymus atliko savo poreikiams. Tai jų reikalas.

Dauguma minimų namų yra mediniai. Jų eksploatacijos terminas - 50 metų. Tai kas dabar, po 60 metų, lieka savininkui? Tik sklypo vertė. Jei sklypas yra miesto centre, vertė didelė. Ar ne dėl jos taip aršiai ir kovoja dalis nuomininkų?

Bolševikinės teisės recidyvas

Įstatymų pataisos pažeidžia konstitucinį asmenų lygiateisiškumo principą, nes vienos grupės interesai tenkinami kitos grupės interesų sąskaita: atima savininkų turtą ir perduoda jį nuomininkams. Tai bolševikinės teisės recidyvas. Įstatymo pataisos atėmė visas garantijas ir iš nuomininkų. Neteisingas ir tas faktas, kad yra nustatytas terminas nuosavybei atgauti. Ir po daugelio metų savininkas gali rasti nuosavybės įrodymus: dokumentus ar liudininkus. Juk buvo karai ir genocidas.

Neapsieita be spekuliacijų politinių kalinių ir tremtinių vardu. Tai ne naujiena. "Benamių" organizacijos teigė, kad 60 proc. nuomininkų yra buvę tremtiniai. Iš tiesų paradoksalu. Bolševikai ištrėmė pasiturinčius šalius gyventojus, o jų būstus atidavė tremtiniams?!

Kodėl situacija ypač aštri Kaune? Kaunas - laikinoji sostinė, iš kurios dar 1941 metais daugiausia ištrėmta pasiturinčios šviesuomenės. Ištrėmtųjų butus ir namus užėmė kolaborantai, nomenklatura, o vėliau prisitaisiusi profesūra. Pasitaikė ir atveju,

kai jau nugyventuose būstuose, avariniuose namuose buvo apgyvendinti ir buvę tremtiniai. Į prestižinius butus buvę tremtiniai galėjo patekti tik tapę nomenklatūros šeimų nariais.

Iš tiesų savininkų daugumą sudaro tremtiniai ir jų vaikai. Dėl to ypač griežtai prieš šias pataisas ir pasisakė buvusių politinių kalinių ir tremtinių politinės ir visuomeninės organizacijos, kurios 2001 metų gruodžio 8 d. Vilniuje surengė masinį protesto mitingą ir įteikė Seimui reikalavimus nenacionalizuoti dar kartą jų turto. Deja, nepadėjo.

Minimos įstatymo pataisos buvo priimtoms saujelei nuomininkų, gyvenančių ištaiginguose būstuose prestižiniuose miesto rajonuose, kur sklypų kainos itin viliojančios. Dėl to tikrai verta pakovoti. Tik ar sąžiningai? "Entuziastai" - apie 10 proc. prestižinių būstų nuomininkų - kelia triukšmą visų nuomininkų vardu. Pastarieji tyli, nes jau 10 metų yra valdžios pažadų mulkinami. Toks įstatymas visai nenaudingas daugumai nuomininkų, gyvenančių avariniuose mediniuose namuose. Seni namai su kiaurais stogais ir įlinkusiomis lubomis nieko nevilioja. Norėdami žmoniškai gyventi, jie privalės tuos namus perstatyti iš pagrindų. Beje, savo lėšomis.

Abejonės dėl įstatymo teisingumo

Ir anksčiau minėta, kad Piliesių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymo pataisos yra neteisingos. Įstatymo šalininkų teiginiai, kad jie remiasi Europos Žmogaus Teisių ir Pagrindinių Laisvių apsaugos Konvencija, yra nepagrįsti. Ten rašoma tik apie nuosavybės disponavimo apribojimus, o ne jos atėmimą. Strasbūras gerbia nuosavybę, kaip vieną pagrindinių žmogaus teisių. Tą patį tvirtina ir Lietuvos Konstitucija. Čia kalbama tik apie tai, kad negalima nuomininko iškelndinti, jei jis neturi kito būsto, ir apie nuomos kainos ribojimą, jei jis neišgali mokėti.

Priimtos pataisos įpareigoja Vyriausybę iki šių metų kovo 11 d. pateikti Seimui Kompensacijų mokėjimo terminų bei tvarkos ir garantijų bei lengvatų įstatymo projektą. Taip pat ji privalo nustatyti tvarką, kaip turi būti tikrinama, ar savininkų turtas nebuvo įkeistas, užstatytas.

Piliesių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymas priimtas 1998 m. Tačiau net kelios viena kitą keitusios Vyriausybės tvarkos nenustatė. Net kompensavimo už nekilnojamąjį turtą vertybiniais popieriais tvarka iki šiol nenustatyta. Kai nėra pinigų, dalis savininkų sutiktų gauti kompensacijas akcijomis ar VVP. Deja... O šiai Vyriausybei duotas tik mėnuo...

Kita vertus, kam tą tvarką nustatinti, jeigu turto įkeitimas jo savininko nekeičia. Pasak Seimo nario liberalo R.Šukio, jei turtas parduotas varžytinėse, tai yra kitas savininkas, kuris jį įsigijo. Nuosavybei atsiimti šis turi kreiptis į teismą.

Dabar jau nebegalioja nei investiciniai čekiai, nei butų privatizavimo įstatymas. Kokį "saliaronišką" nu-

tarimą begali priimti Vyriausybė? Ar ji ras atliekamą vagoną pinigų, mat maišo tikrai nepakaks? Ar tik ne nuo to įstatymo pataisų teikėjai ir apsidraudė, nustatydami nuosavybės dokumentų pateikimo terminą - iki šių metų liepos 1 d.? Bet ar gali būti nustatomas terminas savo nuosavybei susigrąžinti?

Iš kitų socialliberalų iniciatyvų aiškėja, kad mokėti kompensacijų savininkams nesirengiama. Jie siūlo visas Rezervo fondo lėšas panaudoti pensijų reformai. Tai vėl akivaizdi neteisybė dabartinių pensininkų, sukūrusių privatizuojamąjį valstybės turtą, atžvilgiu. Pensijų reforma palanki tik dabartiniams trisdešimtmečiams.

Išlikusį turtą gražinti natūra

Vyriausybė turi paskirti nuomininkų ir savininkų reikalus reguliuojančią, turto gražinimą ir kompensavimą prižiūrinčią atsakingą instituciją. Savivaldybės privalo skubiai patikslinti statistinius duomenis apie gražintinus namus, jų savininkus bei nuomininkus. Išsiaiškinti, kodėl privatizuotiniuose butuose prirašyta po 10-15 žmonių. Matyt, čia nebuvo apsieita be savivaldybių tarnautojų korupcijos. Kaip kitaip paaiškinti H.Kebeikio teiginį, kad Kaune yra 3371 gražintini butai ir dėl to kankinasi 40 tūkst. nuomininkų?

Savivaldybės turėtų išsiaiškinti, kiek savininkų sutiktų, kad jų namai būtų išpirkti pinigais ar akcijomis ir vekseliais, kiek nuomininkų norėtų kitų butų, kiek sutiktų likti iš savininkų išpirktuose namuose.

Finansų ministrė D.Grybauskaitė minėjo šios antrosios nacionalizacijos kainą - 250 mln. Lt. Tuo tarpu iš Seimo tribūnos buvo minima 1 mlrd. Lt suma. Neaišku, kiek tas įstatymas mokesčių mokėtojams iš tikro kainuos.

Socialdemokratams ir socialliberalams mokesčių mokėtojų kišenės nerūpi. Jiems rūpi turėti kuo didesnę pastovų savo elektoratą, kuo didesnę būrį politinių įkaitų. Tokiais įkaitais dabar yra žemdirbiai, bankrutuojančių didelių įmonių darbininkai, nuomininkai ir kiti. Jų padėtimi "susirūpinama" tik prieš rinkimus. Iš tiesų valdžia turėtų mažinti valstybės turinius išpareigojimus gyventojams. Tad išlikęs turtas ir žemė turėtų būti gražinama natūra.

Dasekmės

Pinigų atlyginti už nusavintus namus valstybė neturės dar 10 metų. Dauguma nuomininkų, gyvenančių avariniuose mediniuose namuose, jų suremontuoti neįstengs. Liks supriešintos dar dvi gyventojų grupės.

Socialdemokratams padėjo skiriamąjį brūkšnį tarp prieškarinės ir dabartinės, tarp "buržujų" ir komjaunuolių - naujalietuvių nuosavybės. Neliečiama tik naujalietuvių nuosavybė, nors daugeliu atveju jos įsigijimo teisėtumas abejotinas. "Buržujams" dėl savo nuosavybės teks eiti kryžiaus kelius Lietuvos ir Strasbūro teismuose. Socialdemokratams didžiujasi, kad juos remia dauguma Lietuvos gyventojų, kad socialdemokratinės idėjos vyrauja Europoje. Deja, neskiria socialdemokratijos nuo bolševikinio socializmo.

Kazys BLAŽEVIČIUS

Lemtingoji Vasario 16-oji

2002 02 16 sukaks 75-eri metai, kai mirė
Jonas Basanavičius

Neseniai paminėjome mūsų tautos Patriarcho dr. Jono Basanavičiaus 150-ąsias gimimo metines, o šių metų vasario 16 d. sueis 75-eri, kai jis mirė. Didiesiems žmonėms gyvenimas retai būna rožėmis klotas. Nelengvas jis buvo ir J. Basanavičiaus (1851 11 23 – 1927 02 16). Visą gyvenimą jį kamavo įvairios negandos. Gimė sunkiai ir tik per stebuklą išliko gyvas. 1887 m. rugpjūčio 7 d. bulgaras Aleksandras Zeliomskis-Manoilovas dviem revolverio šūviais sužeidė J. Basanavičių — viena kulka sutriuškino alkūnės kaulą, kitą kulka išnešiojo visą gyvenimą. Pasikėsinta įtarus Basanavičių esant rusofilą. 1888 m. gydymas ligonius Bulgarijoje užsikrėtė šiltine ir labai sunkiai sirgo — 20 dienų išgulėjo be sąmonės. 1892 metais Varnoje J. Basanavičių ištiko sunkus širdies priepuolis. 1914 metais jau gyvendamas Vilniuje du kartus apsinuodijo smalkėmis. Be viso to, okupacijos metais lenkų administracijos nesibaigiantys persekiojimai, sunkios buitinės gyvenimo sąlygos, vienišumas ir niekad nesibaigiantis darbas alino jo fizines galias.

Gyvenimo kelio pradžia

J. Basanavičiaus vaikystės metais Lietuva buvo smarkiai sulenkinta. Bet J. Basanavičius nesulenktė — galbūt jį apsaugojo graži gimtinės gamta su daugybe piliakalnių, menančių garbingą tautos istoriją, romantinis charakteris ir mokymasis Marijampolės gimnazijoje, kurioje tuo metu dvi valandas per savaitę buvo mokoma lietuvių kalbos.

1873 m. J. Basanavičius sidabro medaliu baigė Marijampolės gimnaziją ir po sudėtingų derybų su tėvu išvyko į Maskvą studijuoti medicinos. 1879 m. gavo gydytojo diplomą ir išvyko dirbti Bulgarijon. 1880 m. jis tapo Lompalankos ligoninės direktoriumi ir departamento gydytoju. Gavęs gerą darbą, J. Basanavičius pradėjo rūpintis lietuvių reikalais, pradėjo rašyti į Prūsijoje einančius lietuviškus laikraščius — „Lietuvišką Ceitungą“ ir „Naują Keleivį“. Apie J. Basanavičių kaip lietuvių veikėją visuomenė suži-

nojo iš „Lietuviškoje Ceitungoje“ 1882 m. Nr. 12 publikuoto straipsnio, kuriame jis entuziastingai palaikė Jurgio Zauerveino sumanytą įsteigti prūsų lietuvininkams „mokslo draugystę“ ir suformulavo savo veiklos programą. J. Basanavičiaus straipsnio mintys daugeliui ano meto lietuvių veikėjų padarė didelį įspūdį. Prasidėjo jo šlovinoji tautinė veikla.

Veikla Prahoje, Bulgarijoje

1882 m. J. Basanavičius išvyko į Prahą. „Apsigyvenimas Prahoje mano gyvenime turi didžiausią reikšmę, kuri ne tik man pačiam yra svarbi, bet iš dalies visai Lietuvai. Čia, neperdėjus galima būtų sakyti, stovėjo lietuvių atgimimo vygė, iš kurios sušvito „Ausra“, — savo biografijoje rašo Basanavičius. „Aušros“ prakalboje Basanavičius suformulavo ne tik savo, bet ir atgimstančios tautos troškimus: „Kaip aušrai auštant nyksta ant žemės nakties tamsybė, o kad taip jau prašvistų ir Lietuvos dvasia!“ „Aušra“ ir pažadino tautą galingam tautiniam atgimimui, apvainikuotam 1918 m. vasario 16-ąją atkurta Laisve!

Gyvendamas Prahoje, J. Basanavičius vedė Gabrielę Eleonorą Mohliūtę — čekų vokietaitę. Šeimos išlaikymo rūpesčiai jį vėl grąžino į Bulgariją. 1885 m. jis jau darbuojasi Lompalankoje. Žmona sirgo džiova. 1889 m. vasario 16 d. (!) ji mirė. Žmonos mirtis J. Basanavičiui buvo didžiulė nelaimė. Svetimame krašte jis liko vienišas ir ligotas. Užsidarė savyje, atsiskyrė nuo draugų, pasidarė keistokas, kasdien lankė žmonos kapą, pasinėrė į darbus. 1892 m. rudenį persikėlė dirbti į Varną kunigaikščio Ferdinando dvare. J. Basanavičiaus pastangomis Varna tapo kurortu, pagražėjo, pasipuošė keliomis kultūrinėmis įstaigomis. Ir po šimto metų J. Basanavičiaus vardas Varnoje žinomas ir gerbiamas.

Gyvendamas Varnoje, J. Basanavičius daug dirbo, parašė savo svarbiausius veikalus. Už mokslinius darbus J. Basanavičius buvo išrinktas daugelio įvairių mokslo draugijų Europos valstybėse nariu.

Lietuvoje po 25-erių metų

J. Basanavičių traukė gimtoji Lietuva, tačiau carinė administracija neleido jam grįžti į tėvynę. Tik kai Rusija pralaimėjo karą Japonijai ir prasidėjo revoliucinis bruzdėjimas, caras padarė daug nuolaidų pavergtoms tautoms. 1905 m. gegužės 30 d. J. Basanavičius atsisveikino su Varna ir po 25-erių metų grįžo į Lietuvą.

Atvykęs į Vilnių, J. Basanavičius tuoj susipažino su keliais Lietuvos patriotais ir įsitraukė į tautinę veiklą. Tuoj pat pradėjo realizuoti savo Lietuvių Mokslo Draugijos įkūrimo idėją, įsitraukė į Didžiojo Vilniaus Seimo organizavimo darbą. Svarbiausią dėmesį, daugiausiai jėgų ir lėšų jis skyrė savo didžiausiai svajonei — Lietuvos mokslų akademijos prototipui — Mokslo draugijai.

Dr. J. Basanavičius pirminkavo istorinei Vilniaus konferencijai 1917 m. rugsėjo 18-22 d., priėmusiai labai svarbius Lietuvos nepriklausomybei atkurti nutarimus. 1918 m. vasario 16 d. 12 val. 10 min. Lietuvos Tarybos posėdyje Tautos Patriarchas perskaitė Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo akto tekstą ir pirmasis jį pasirašė.

1927 m. vasario 16 d. visoje Lietuvoje vyko devintųjų Lietuvos Nepriklausomybės metų iškilmingi minėjimai. Tą dieną 18 val. 50 min. mirė Tautos Patriarchas dr. Jonas Basanavičius. Lietuvoje buvo paskelbtas 5 dienų gedulas.

Skulptorius R. Jachimovičius vasario 20 d. 18 val. padarė velionio pomirtinę kaukę, o po pusvalandžio karstas buvo lydymas į Vilniaus katedrą baziliką. Laidotuvės vyko vasario 21 d. Prie kapo duobės Rasų kapinėse kalbėjo daugelio tautybių ir visuomeninių organizacijų atstovai, kurie pabrėžė ypatingą velionio vaidmenį Tautos ir Valstybės atgimime.

„Su dr. J. Basanavičiaus mirtimi Lietuva neteko paties didžiausio atgimstančios lietuvių tautos dvasios reiškėjo, rimčiausio tų laikų mokslininko, skaidriausios sielos lietuvių darbininko, kurio visi darbai ir kančios buvo paskirti savo gimtojo krašto ir jo žmonių labui. Tik jam mirus, Lietuva pajuto, kokio dvasios milžino būta dr. J. Basanavičiaus“ (Nezabitauskis A. Jonas Basanavičius. V., 1990, 473 psl.). Matyt, todėl Patriarcho kapas labiausiai lankomas visoje Lietuvoje.

Vasario 16-osios - Lietuvos Valstybės atkūrimo dienos renginiai

Vilniuje

Vasario 15 d. (penktadienį):

10 val. — gėlių, padedamų ant Vasario 16-osios Akto signatarų kapų, perdavimo ceremonija Lietuvos Respublikos prezidentūroje;

11.30 val. — iškilmingas sutarties pasirašymas tarp Nepriklausomybės Akto signatarų klubo ir Kretingos rajono Jokūbavo Aleksandro Stulginskio pagrindinės mokyklos Seime (Konstitucijos salė, I rūmai);

13 val. — Nacionalinės premijos laureato (2001 m.) Šarūno Barto vaidybinio filmo „Laisvė“ demonstravimas Seimo III rūmų Konferencijų salėje;

15 val. — fotoekspozicijos „Nacionalinės premijos laureatai (1989-2001)“ atidarymas Seimo I rūmų fojė;

17 val. — Lietuvos nacionalinių kultūros ir meno premijų teikimo iškilmės Lietuvos Respublikos prezidentūroje.

Vasario 16 d. (šeštadienį):

10 val. — Vasario 16-osios Nepriklausomybės Akto signatarų pagerbimas Rasų kapinėse;

11 val. — Valstybės apdovanojimų teikimo ceremonija Lietuvos Respublikos prezidentūroje;

12 val. — trijų Baltijos valstybių vėliavų pakėlimo ceremonija Simono Daukanto aikštėje;

12.30 val. — šv. Mišios Vilniaus Arkikatedroje bazilikoje;

14 val. — Vasario 16-osios minėjimas prie Lietuvos nepriklausomybės signatarų namų;

15 val. — 1949 m. vasario 16 d. Lietuvos laisvės kovų sąjūdžio tarybos deklaracijos minėjimas aikštėje prie Krašto apsaugos ministerijos;

17 val. — iškilmingas minėjimas Lietuvos nacionaliniame operos ir baletų teatre;

19.30 val. — koncertas Arkikatedros bazilikos aikštėje „Dainuojanti Lietuva“.

Kaune

Vasario 15 d.:

13 val. — gėlių padėjimas ant signatarų A. Stulginskio (Panemunės kapinėse), S. Banaičio, P. Klimo, S. Kairio (Petrašiūnų kapinėse) kapų;

15 val. — A. Vokietaičio ir J. Grušio knygos „Lietuvos laisvės kovotojų sąjunga 1940–2000“ pristatymas V. Kudirkos viešojoje bibliotekoje (Laisvės al. 57); Įėjimas su kvietimais;

16 val. — dailės parodos, skirtos Lietuvos Valstybės atkūrimo dienai — Vasario 16-ajai paminėti atidarymas Kauno apskrities viešojoje bibliotekoje (Radastų g. 14).

Vasario 16 d.:

10 val. — šv. Mišios Kauno arkikatedroje bazilikoje;

11 val. — gėlių padėjimas prie buvusių prezidentų paminklų buvusios prezidentūros kiemelyje;

11.15 val. — šventinė eiseną nuo buvusios prezidentūros kiemelio Vilniaus gatve ir Laisvės alėja iki Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelio sustojant ir gėlių padedant prie Vytauto Didžiojo paminklo;

11.30 val. — varpų muzikos koncertas Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelyje; varpais skambins J. Vilnonis;

12 val. — iškilmingas Valstybės atkūrimo dienos minėjimas Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelyje;

14 val. — tautinio meno ansamblio „Šilkas“ koncertas, skirtas Valstybės atkūrimo dienai, Kauno karininkų ramovėje (A. Mickevičiaus g. 39);

16 val. — Kauno miesto dailininkų parodos „Geriausias metų kūrinys“, skirtos Valstybės atkūrimo dienai, uždarymas Kauno paveikslų galerijoje (K. Donelaičio g. 16); groja Kauno bigbendas (vadovas R. Grabštas);

16 val. — Vyčio Kryžiaus vėliavos nuleidimo ceremonija Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelyje;

16.15–17.30 val. — Kauno liberalaus jaunimo akcija „Švęskime Valstybės atkūrimo dieną linksmai“; automobilių kolona su šventine atributika pravažiuos Kauno miesto gatvėmis;

16.15–18 val. — Kauno miesto studentų šventinė programa, skirta Valstybės atkūrimo dienai ir Lietuvos universiteto Kaune įkūrimo 80-mečiui, Vienybės aikštėje;

17.30 val. — skautų eiseną su žibintais nuo Rotušės aikštės iki Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelio;

18 val. — Lietuvos skautijos šventinė rikiuotė ir geriausio žibinto rinkimai Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelyje; 19–21 val. — jaunimo grupių koncertas Vienybės aikštėje.

Lietuvos partizanų karo istorijos ir kartografijos įamžinimo darbai

Praėjus dešimtmečiams jau ir miškai pasikeitė, takai ir keliai užžėlė, tačiau tautos patriotų dėka įvairiais metodais kelinti metai nustatinėjamos karo su nuožmaus okupanto karinėmis struktūromis (aparatu GKS-315) vietovių koordinatės, aprašoma trumpa istorija, fotografuojamas objektas, pažymima kosminiam žemėlapyje pagal turimas koordinatas vieta; tai sudaro bylas, kurios LPKT sąjungoje kaupiamos kompiuteriniuose archyvuose.

Tūkstančius kilometrų keliauta kemsynais, miškais, pelkėmis, kaimų papieviais liudijant įvairaus amžiaus gyventojams. Tie žmonės - buvę partizanai, ryšininkai, rėmėjai, žuvusiųjų artimieji, kaimynai.

Vasario 16-osios šventės proga dėkojame visiems, atsidavusiems kūnu ir siela, kurie keliose apygardose jau atliko nemažai darbų. Tai - R.Rusteikai (Tauro ir Dainavos apyg.), A.Šimėnui (Algimanto ir Vyčio apyg.), B.Zabuliui (Vytauto apyg.), V.Meškauskui ir J.Norkui (Kęstučio apyg.), didžiai gerbiamai V.Gabužienei, labai atsakingą darbą kruopščiai atliekančiam V.Juodsnukiui. Taip pat dėkojame liudininkams, padėjusiems ir padedantiems atlikti šį garbingą darbą.

LPKTS valdyba

**TRUMPAI KIEKVIENAS
APIE SAVE**

Romas RUSTEIKA

Atkūrus Lietuvos nepriklausomybę, nusprendžiau, kiek jėgos leis, prisidėti prie rezistencijos kovų įamžinimo. Pradėjau ieškoti buvusių Tauro apygardos Žalgirio rinktinės partizanų karo vietų. Pavyko nustatyti kai kurias partizanų kautynių, jų žūties ir žuvusiųjų išniekinimo ir palaidojimo vietas, štabų slėptuves. Dirbau nuo 1998 m. ir ne veltui - pavyko surasti 1040 partizanų karo vietovių.

Tai nelengvos paieškos, nes metai nusineša gyvus anų dienų liudininkus, kiti jau nebeteri sveikatos ir nesiryžta vykti kartu (kad parodytų buvusius partizanų bunkerius). Didžiausias ir sunkiausias darbas - vietovių ir adresų paieškos. Teko vos ne paromis kalbėti telefonu, aplankyti per penkis tūkstančius gyventojų. Vasaros metu keldavau apie 4 val., dar gaidžiams nepragyduš, ir - kelionėn. Ne visada pasisekdavo

juos prakalbinti. Vieni jau nebeprisimena tų tolimų įvykių, kiti nenori kalbėti.

Išnaršiau nemažą Lietuvos plotą. Įsitikinau, kad visų partizanų žuvimo vietų surasti jau nebeįmanoma, nėra kam jų parodyti, kiti jau nebeprisimena žuvusiųjų pavardžių arba prisimena tik liūdnius faktus: nušovė ir nežinia kur išvežė. Man labai malonu, kad galiu padėkoti nuoširdžiai padėjusiems - A.Pumėriui iš Vilkaviškio, J.Vabalui iš Lazdijų, P.Buzui iš Birštono, V.Mašanauskui iš Lekėčių, A.Bajerčiui iš Gelgaudiškio, A.Girdauskinei iš Griškabūdžio, J.Gaidžiui, E.Sidaravičiūtei iš Druskininkų ir kitiems.

Kellais sakiniams apie save

Gimiau Šakių apskr., Ratinės kaime. Net Leoniškių pradžios mokyklos baigti neturėjau galimybės. Anksti netekęs tėvo, tapau mamos užvadėliu. Dirbau visus ūkio darbus. Motina ištekėjo antrą kartą, tačiau mano patėvį negyvai suspardė rusų kareivis. Netoli mūsų namų buvo įsikūręs rusų kariuomenės štabas (turiu omeny 1944 m. vasaros įvykius). Karui baigiantis sužvėrėję rusų kareiviai vogė viską, kas po ranka pakliuvo: gyvulius, paukščius, net nesubrendusių bulvių laukus sumaitojo. Mūsų apylinkių ir kaimų vyrai vengė tarnauti tokiam "išvadotojui" ir nemažai jų išėjo žūstančios tėvynės ginti.

R.Rusteika prie Vytauto Racičiaus-Ažuolo žuvimo vietos Siesninkų miške (Kalvarijos sen.)

Antanas ŠIMĖNAS

Gimiau 1931 m. vasario 10 d. Anykščių raj. Erškėtinės kaime. Nuo 1944 m. spalio 10 d. - partizanų ryšininkas. Patekau į Petro Maslioni-Napoleono būrį ir jame buvau iki 1946 m. balandžio 11 d. Vėliau perėjau į Algimanto apyg. Šarūno rinktinės Juozo Valonio-Merkio būrį, kuriame išbuvau iki pat suėmimo - 1948 m. rugsėjo 21 d. Mane teisė Maskvos Ypatingojo pasitarimo teismas ir "atseikėjo" 10 metų griežtojo režimo lagerių. Tardymų metu nieko neišdaviau, bausmę atlikau Vorkutos lageriuose. Dirbau anglies kasyklose.

1958 m. Troškūnų raj. KGB bandė mane užverbuoti, tačiau tam nepasidaviau, todėl buvau priverstas pasitraukti į Sovietų sąjungą, į Donbasą. Čia taip pat lenkiau nugarą anglies kasyklose. Vėliau išvykau į Estijos respubliką. Dirbau statybose. Iš Estijos į Lietuvą grįžau 1965 metais. Apsigyvenau Viešintų miestelyje, vėliau - Panevėžyje.

Lietuvoje slapta rinkau medžiagą apie partizanų kovas. Parašiau tris knygas, turiu surinkęs vardinį žuvusių partizanų sąrašą: Algimanto apygardos - 1496 pavardes (69 parengtos bylos), Vyčio apygardos - 1316 pavardžių (parengta 51 byla), Žaliosios rinktinės - 230 pavardžių. Surinkau daug nuotraukų, istorinės medžiagos. Tai panaudoju nustatant koordinatas LPKT sąjungos partizanų karo istorijai ir kartografijai. Šį darbą atlieku jau treči metai. Parengta - Algimanto apyg. - 69 bylos, Vy-

čio apyg. - 51 byla. Kartu renku medžiagą apie genocido vykdytojus, sudarinėjau jų sąrašus.

Aktyviai dalyvavau Sąjūdžio judėjime, Sausio 13-osios įvykiuose, buvau Panevėžio miesto pirmos kadencijos Tarybos deputatu. Nuo 1990 m. pradžios esu Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos ir Šaulių sąjungos narys, savanoris kūrėjas. Tarnauju Panevėžio rinktinėje, 514 kuopoje, puskarininkiu.

Atkurtos Vytauto apyg.
partizanų vadas

Bronius ZABULIS

Gimiau 1928 m. daugiavaikėje ūkininkų šeimoje. Augome septyniuose - šeši broliai ir sesuo. Baigęs pradžios bei amatų mokyklą, įsigijau statybininko profesiją.

Sovietmečiu, kai Vilniuje buvo įkurta ginkluota pagrindžio organizacija "Lietuvių tautos išsivadavimo sąjunga", mane paskyrė kelių narių operatyvinės grupės vadu, su kuriais atlikome kovines užduotis. Vėliau gavome įsakymą užmegzti ryšius su savo krašto partizanais. Nuvykę į vietą su bendražygiais davėme priesaiką. Pasiilikome tuos pačius slapyvardžius ir tapome lygiateisiais V.Lauciaus-Kirvio partizanų būrio nariais, priklausėme Liūto rinktinei, Vytauto apygardai. Teko dalyvauti Vilkabukių kautynėse.

Atliekant kovinę užduotį, 1946 m. liepos 1 d. buvau suimtas ir nuteistas. Bausmę atlikau Uchtos ir Balchašo lageriuose. Atlikęs bausmę lageriuose, visam laikui buvau ištremtas į Krasnojarsko kraštą. Į Lietuvą grįžau 1957 m. Nuo tada visą savo veiklą skyrčiau Lietuvos nepriklausomybės atkūrimui, įtvirtinimui. Įvykdžiau man pavestą LPKT sąjungos nurodymą -

Vytauto apygardos partizanų karo vietovių trumpą aprašymą, rinkau fotonuotraukas, GPS-315 aparatu nustatinėjau objektų koordinatas. Parengtos 83 Vytauto apygardos bylos, visos jos sukaupotos kompiuteriniuose archyvuose. Paieškos tęsiamos.

Vladas MEŠKAUSKAS

Gimiau 1929 m. Jurbarko valsč. daugiavaikėje valstiečių šeimoje. Tėvas buvo Lietuvos savanoris. 1947 m. partizaniame kare žuvo brolis Antanas. Nuo 1945 m. pavasario tapau Jurbarko pagrindinės organizacijos (gimnazijoje), o nuo 1946 m. - ginkluotojo pasipriešinimo kovų nariu. Tų pačių metų birželio 4 d. buvau areštuotas. Kalėjau Magadano srities lageriuose.

Grįžęs į Lietuvą atlikau įvairius darbus, o 1967 m. įgijau techniko-mechaniko specialybę.

Atgimimo metais tapau Rezistentų palaikų perkėlimo ir jų atminimo įamžinimo komiteto nariu. Nuo 1994 m. - LLKS tarybos Kęstučio apygardos vado pavaduotojas, nuo 2001 metų - vadas.

Teikiu informaciją LGGRTC apie paminklus, partizanų kovas, palaikų užkasimo, palaidojimo ir kitas atmintinas vietas. LPKT sąjungai renku žinias apie partizanų kautynių, palaikų užkasimo ir kitas vietas ruošiant šio karo istoriją ir kartografiją. Paieškos tęsiamos. Bendradarbiauju su "Tremtinis" ir rajoniniu laikraščiu "Šviesa".

Apdovanotas LPKTS, KASP keturiais padėkos raštais, Pasipriešinimo dalyvio kryžiumi ir LPKTS II laipsnio žymeniu "Už nuopelnus Lietuvai".

(keliami į 6 psl.)

(atkelta iš 5 psl.)

Juozapas NORKUS

Gimiau 1942 m. Tauragės raj., Kiukiškių kaime, ūkininko šeimoje. Tėvai - Juozas (g. 1900 m.) ir Ona (gim. 1912 m.) Norkai buvo Lietuvos patriotai. 1949 m. kartu su šeima buvau ištremtas į Irkutsko sritį. Į Lietuvą grįžome 1958 metais.

1964 m. baigiau Smalininkų technikumą, įsigijau techniko-mechaniko specialybę. Esu atsargos karininkas. Kartu su V.Meškausku atliekame Kęstučio apygardos partizanų karo vietovių aprašymą, koordinacijų aparatu GPS-315 nustatymą ir pristatome LPKT sąjungos Istorijos skyriui.

V. Meškausko ir J. Norkaus rūpesčiu parengta 117 bylų. Paieškos tęsiamos.

Vytautas JUODSNUKIS

Surinkti medžiagą - tai tik pusė darbo. Daug laiko ir pastangų reikia išsamiam jos apdorojimui: dokumentų paruošimui, žuvusių partizanų priklausymo tam ar kitam daliniui nustatymui. Šiuo metu jau nustatytos Tauro ir Dainavos apygardų laisvės kovotojų-partizanų kautynių su kariniais NKVD daliniais vietos, partizanų žuvimo koordinatės, surašyti registruojamos vietovės koordinatės (GPS-315 prietaisu) duomenų lapai ir Lietuvos laisvės kovotojų-partizanų kautynių istoriniai lapai.

Pateikiame turimus duomenis.

Tauro apygardoje:

Vytauto rinktinėje	registruota kautynių	- 109	žuvo partizanų	- 218
Perkūno rinkt.		- 20		- 72
Geležinio Vilko rinkt.		- 114		- 240
Stirnos rinkt.		- 38		- 107
Žalgirio rinkt.		- 89		- 187
Birutės rinkt.		- 43		- 68

Iš viso: Tauro apygardoje vyko 413 kautynių, žuvo 892 partizanai.

Dainavos apygardoje:

Šarūno rinktinėje	registruota kautynių	- 79	žuvo partizanų	- 127
Mindaugo gr.		- 89		- 138
Karininko Juozapavičiaus gr.		- 32		- 52

Iš viso: Šarūno rinkt. vyko 200 kautynių, žuvo 317 partizanų.

Dzūkų rinktinėje

LDK Kęstučio gr.	registruota kautynių	- 46	žuvo partizanų	- 127
LDK Vaidoto gr.		- 20		- 29
PK Margio gr.		- 23		- 59

Iš viso: Dzūkų rinkt. vyko 89 kautynės, žuvo 215 partizanų.

Iš viso: Dainavos apyg. vyko 298 kautynės, žuvo 532 partizanai.

Nustatytos žuvusių partizanų kapaviečių koordinatės - 56 palaidojimo vietos.

Iš viso: 758 koord. duomenų lapai ir 758 kautynių istoriniai lapai.

Iš viso: 1516 dokumentų.

Žalgirio rinktinės nenustatytos grupės partizanų slėptuvės Pavėsgirės miške. Jas apžiūri V.Juodsnukis ir K.Smailys

Skaudžių įvykių metraštininkas

Lietuvai atkūrus nepriklausomybę, Vytautas Juodsnukis savo jėgas ir sugebėjimus skyrė laisvės kovotojų-partizanų kruvinų kautynių su Rytų okupantų karinėmis pajėgomis tyrinėjimui. Sukaupe gyvų tų dienų liudininkų, buvusių partizanų pasakojimus, remdamasis išlikusiais dokumentais ir LGGRTC archyvuose rasta SSR NKVD, MGB ir KGB medžiaga. V.Juodsnukis parašė knygą "Suvalkijos partizanų takais".

Knygos autorius gimė Prienų rajone, netoli Šilavoto. Baigęs šešis pradžios mokyklos skyrius V.Juodsnukis įstojo į Prienų "Žiburio" gimnaziją. Lietuvoje pasikeitus okupantams, šalį "išvadavus" iš vokiečių, Vytautas buvo priverstas iš gimnazijos pasitraukti. Eiti "vaduoti" Berlyno jis nenorėjo, tad pasirinko "dezertyro" kelią. 1944 m. rudenį pradėjo dirbti Šilavoto valsčiuje. 1944-aisiais, po Naujųjų metų, suaktyvėjęs Lietuvos partizanų kovai prieš okupantus, V.Juodsnukis tapo partizanų žvalgu-ryšininku. Žuvus Geležinio Vilko rinktinės štabo ūkio skyriaus viršininkui A.Stravinskui-Miškininui, V.Juodsnukis buvo areštuotas. Kvostas ir kankintas Marijampolės apskr. NKGB būstinės požemiuose. Trūkstant įkalčių buvo paleistas ir netrukus tapo nuolatiniu Geležinio Vilko rinktinės partizanų ryšininku. 1949 m. rugpjūčio vidury buvo suimtas. Katargos kelius mynė Vorkutoje.

LITUVOS LAISVĖS KOVOTOJŲ - PARTIZANŲ KAUTYNIŲ
ISTORINIS LAPAS Nr.

Aprašas: Bendras, papildomas, atskiras (pabraukti).
I. BENDRIEJI DUOMENYS

- Objekto pavadinimas:
- Vietovės pavadinimas: Kaimas seniūnija
rajonas apskritis
Miklas girininkija eilgava
- Vietovės nuosavybė: valstybinė, privati (pabraukti). Vietovės valdytojas
- Vietovės situacija (teritorijos paviršius) ir aplinkos aprašymas:
- Kitos kultūrinės vertybės teritorijoje ir aplinkoje:

II. ISTORINIAI DUOMENYS

- Pagrindiniai duomenys: kautynių data ir detalus įvykio aprašymas:

(* * * * *)

LLK-partizanų kautynių istorinio lapo I pusės pavyzdys

- Kautynės žuvo: nukauti, nusidūrę, susisprogdino, palieti gyvi ir pasitraukė: (išvardinti žinčius kautynių dalyvius)
- Pagrindiniai informacijos šaltiniai: dokumentai, išrašų išrašai ir liudininkų parodymai (pabraukti ir išvardinti liudininkų pavardes):

III. KITI DUOMENYS

- Kultūrinė vertė: Memorialinė, paminklinė
- Pastabas:
- Aprašas užpildytas: apžiūrėjus vietoje, neapžiūrėjus (pabraukti)
- Lapa užpildė: (Vardas, pavardė, profesija)

Užpildžiusiojo parašas
D a t a : 1999 m. mėn. d.

LLK-partizanų kautynių istorinio lapo II pusės pavyzdys

Registruojamos vietovės koordinatės nustatymo su GPS prietaisu duomenų lapas Nr.

Byla

- Matavimo data 199 m. mėn. d.
- Vietovės pavadinimas
- Vietovės apibūdinimas
- Aparato modelis ir aparato numeris
- Funkcijos įjungimo laiko vidurkis (minutės pradžioje)
- Aparato užregistruotas numeris
- Koordinatės (matavimo vidurkis)
Šiuo metu plotuma laips. min. sek.
Rytų ilguma laips. min. sek.
- DOP
- Pastabas
- Stotelės (vardas, pavardė, pareigos)

Vietovės koordinatės registravimo lapo pavyzdys

Vaclovas Šablevičius

Naktį iš sausio 12-os į 13-ą, apie vidurnaktį, piktavalių jaunuolių buvo užpultas ir nužudytas Vaclovas Šablevičius, LPKTS Kėdainių sk. choro "Die medis" vadovas.

Muzikos mokyklos mokytojas, Kėdainių krašto kultūros premijos laureatas V.Šablevičius gimė 1923 m. rugsėjo 25 d. Kėdainių raj., Lančiūnovoje. Šeimoje augo penki vaikai. Anksti mirus tėvui, Vaclovą globojo dėdė, kuris ir buvo pirmasis būsimos muzikos mokytojas. 1945 m. Vaclovas įstojo į Kauno politechnikumą. Tačiau jį traukė muzika, tad tais pačiais metais įstojo į J.Gruodžio muzikos technikumą, pasirinko smuiko ir chorvedybos specialybes.

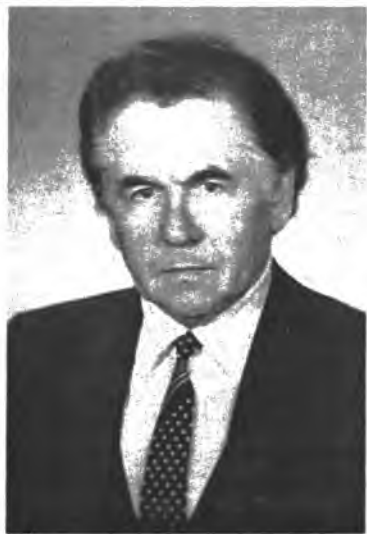
1949 m. ketvirto kurso studentas suimtas ir dešim-

čiai metų įkalintas Komijoje. 1955 m. grįžo į Lietuvą, į Kėdainius. 1959 m. pradėjo dirbti Kėdainių muzikos mokykloje smuiko specialybės mokytoju. Mokykloje dirbdamas vadovavo styginiam orkestrui, taip pat taisė ir derino muzikos instrumentus.

1996 m. jo pastangomis buvo suburtas politinių kalinių ir tremtinių choras. V.Šablevičiui vadovaujant choras kiekvienais metais dalyvaudavo Lietuvos laisvės kovų dalyvių sąskrydžiuose Ariogaloje, Klaipėdoje ir Šiauliuose tremtinių dainų šventėse "Leiskit į Tėvynę". Rengėsi dalyvauti ir šįmet Utenoje vykšančioje dainų šventėje.

Velionis Vaclovas darbu buvo atsidaavęs visa širdimi ir siela. Jo sukurtos puikios

Pro memoria

patriotinės dainos skambės ilgai. Buvo energingas, turėjo daug planų, kuriuos įgyvendinti sutrukdė žiauri lemtis.

Tebūnie Tau lengva gimtoji žemelė.

Nuoširdžiai užjaučiame velionio šeimą ir artimuosius.
LPKTS Kėdainių skyrius

ILSĖKITĖS RAMYBĖJE

Kazimiera Butkienė 1914-2002

Gimė Kretingos raj., Bumbulių k. 1948 m. visa šeima ištremta į Krasnojarsko kr., Kežemskij raj., Baltūrinio miškų ūkį. Dirbo duonos kepykloje darbininke. Į Lietuvą grįžo 1957 m. Nuo 1958 m. apsigyveno Palangoje ir iki pensijos dirbo poilsio namuose.

Užjaučiame artimuosius.
LPKTS Palangos skyrius

Kotryna Norvilienė 1906-2002

Gimė Gudelių k., Girdžių apyl., Jurbarko rajone. 1951 m. su vyru Antanu ir vaikais ištremta į Krasnojarsko kr., Nazarovo raj., Sachptos k. Dirbo kolūkyje. Grįžo į gimtinę 1958 m.

Palaidota Girdžių kapinėse.

Reiškiame užuojautą šeimai ir artimiesiems.

LPKTS Jurbarko skyrius

Kamilius Ivoškis 1950-2002

Gimė Kemerovo sr., Čeliabinsko lageryje, motinos P. Ivoškienės įkalinimo vietoje. Išsiųstas į vaikų namus. 1955 m. motina, kaip II gr. invalidė, išleista į laisvę. Sūnus į Lietuvą parvežtas tik 1957 m. Gyveno Radviliškyje su mama, kurios anksti neteko. Dirbo stovybinėse organizacijose. Sukūrė šeimą, užaugino dukrą. Buvo uolus LPKTS narys.

Palaidotas Radviliškio kapinėse.

Liūdime kartu su žmona ir dukra.

LPKTS Radviliškio skyrius

Janina Janušonytė-Dumšienė 1929-2002

Gimė Gudelių k., Pandėlio valsčiuje. 1947 m. ištremta su mama ir kitais vaikais į Tomsko sr. Tremtyje mirė mama. Grįžusi 1958 m. į Lietuvą prisiglaudė Radviliškyje pas pažįstamus. Sukūrė šeimą, užaugino dukrą. Iki pensijos dirbo Radviliškio įmonėje "Beržas", buvo LPKTS narė.

Palaidota Radviliškio kapinėse.

Užjaučiame vyrą Petrą ir dukrą.

LPKTS Radviliškio skyrius

Dėmesio

Vasario 23 d. (šeštadienį) Utenoje, J. Basanavičiaus g. 56 (buvusioje rusų vidurinėje mokykloje), įvyks politinių kalinių ir tremtinių chorų vadovų ir dirigentų 2-asis pasitarimas.

10 val. registracija, 11 val. naujų dainų perklausymas ir aptarimas. Kviečiame dalyvauti.

Patiksliname – 6-oji respublikinė tradicinė tremtinių dainų ir poezijos šventė "Leiskit į tėvynę" vyks birželio 8 d. Utenoje.

Šventės meno vadovas ir vyr. dirigentas
A. DRIUKAS

Išvykusias iš Tomsko 1956 m. Vaimyrą ir Nijolę prašo atsiliiepti kartu gyvenusi Meilė RICKEVIČIŪTĖ-JAKAITIENĖ. Rašykite adresu: Tilžės 18-46, Klaipėda; tel. (8-26) 251871.

Kauniečiai pagerbė Sausio 13-osios auką

Kauno karininkų ramovėje buvo paminėtos Sausio 13-ąją prie Vilniaus televizijos bokšto žuvusio Tito Masiulio 40-osios gimimo metinės. Petrašiūnų kapinėse, kur ilsisi Tito palaikai, padėta gėlių, Šv. Arkangelo Mykolo (Igulos) bažnyčioje aukotos šv. Mišios.

Karininkų ramovės salėje rimties ir apmąstymų valandos. Prie mikrofono, lydima mokinukų, prieina pirmoji Tito Masiulio mokytoja J. Cibulskienė, kalba Tito seserys

- Rima, Vilija, Giedrė, jo draugai, pedagogai. Žmonės nubraukia skausmo ašaras, nes negali nejudinti seserų, artimųjų prisiminimai, gimtadienio proga Jam pasakyti šilti žodžiai. "Jeigu šiose įspūdingose apeigose galėčiau tarti žodį, įkvėpimo pasisemčiau iš to žmogaus, kuris 1991 m. sausio 16 d. stovėjo Vilniaus Katedros aikštėje, prie kritusių Lietuvos didvyrių karstų..." - tai laiško žodžiai, kuri šia proga iš JAV atsiuntė "Varpo" redaktorius

A. Kučys.

Renginio įspūdį sustiprino tokią iškilmingą valandą naujų narių priėmimas į varpininkų draugiją ir kudirkaičių organizaciją. Į renginį gražiai įsirašė birutiečių tautinės savimonės motyvai. Birutiečių draugijos Kauno skyriaus pirmininkė E. Almonaitienė savo kalboje akcentavo svarbiausią: "Tik išsaugokime tą laimę į laisvę..." Buvo jaudinantys Vyresniųjų varpininkų draugijos pirmininkės A. Servienės žodžiai: "Dvasia kilkite ir kitus kelkite vardan Lietuvos".

"Sujunkime savo rankas - / Ir žuvusieji bus gyvi..." - rašė poetė Živilė.

Aušra ŠUOPYTĖ

Skelbimai

Maloniai kviečiame vasario 15 d. (penktadienį) į Lietuvos Valstybės atkūrimo dienos minėjimą Kaišiadorių raj., Kruonio šile, kuriame užkasti Lietuvos partizanai.

17.30 val. - šv. Mišios Kruonio bažnyčioje.

18.30 val. - iš Kruonio mst. aikštės į mišką pajudės iškilminga eisena su vėliavomis, deglais, žvakėmis ir gėlėmis.

Miške prie laužo bus iškelta vėliava, saliuuojama ir giedamas himnas. Kalbės savivaldybės, Vyriausybės ir Seimo atstovai. Bus skaitoma poezija, giedama ir dainuojama. Vaisinsimės kareiviška koše ir arbata.

Dalyvaus rajono moksleiviai ir svečiai: Jūrų skautai, choras "Margiris", ansambliai "Verpeta" ir "Girių aidas", Antakalnio moterų ansamblis ir kt.

Prašome šiltai apsirengti, gerai apsiauti ir pasiimti žvakių, deglių, vėliavų ar vėliavėlių. Linkime geros nuotaikos!

Rengėjai

Nuo 2002 m. sausio 1 d. nebegalioja savivaldybių išduoti lengvatiniai pažymėjimai važiuoti visuomeniniu transportu. Vietoj jo reikia turėti LGGRTC išduotą nukentėjusio asmens (tremtinio, politinio kalinio) pažymėjimą originalą.

Mūsų inf.

Dėmesio

LPKTS būstinėje Kaune, Laisvės al. 39, II a. 1 kab. politiniams kaliniams ir tremtiniams nuo šiol juridinė konsultacija bus suteikiama asmeniškai ir raštu. Juristai atsakys į jūsų klausimus, kuriuos pateiksite per spaudą - šiuo atveju per "Tremtinį".

Asmeniškai kreiptis penktadieniais - nuo 11 iki 14 val.